

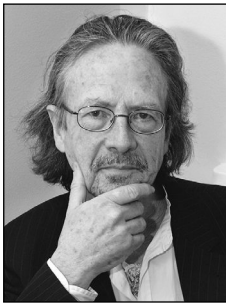
Peter Handke

VUOSI
EI-KENENKÄÄN-POUKAMASSA

Suomentanut
Arja Rinnekangas

LURRA Editions

VUOSI
EI-KENENKÄÄN-POUKAMASSA

© Leena Louhivaara

Vuoden 2019 Nobelisti Peter Handke (s. 1942, Griffen, Itävalta) on maailman nykykirjallisuuden omaleimaisimpia tekijöitä. Hänen valtaisa tuotantonsa käsittää kertomuksia, runoja, esseitä, näytelmiä ja elokuvakäsikirjoituksia – mm. yhdessä Wim Wendersin kanssa tehty *Berliinin taivaan alla* (1987). Handken ilmaisu perustuu epätavallisiin, jossa juonen sijasta olennaista on kertojan sisäinen aistimus ja kokemus, tunne ja tulkinta maailmasta, mikä kutsuu assosiaatioiden

syvään virtaan. Handke ylenkatsoo kirjallisuutta, joka kirjoittaa itseään median alustamista päivän aiheista median toivomalla tavalla. Hän kirjoittaa kimalaisten lennosta ja korentojen surinasta ja toukkien arjesta ja pähkinän kuorimisesta elämän olennaisina tapahtumina, ollen vihreämpi kuin Vihreät politiikassaan. Vuonna 1997 Handke julkaisi kuvauksen Serbiasta ja hajoavan Jugoslavian sodista, tuomiten kirjassa serbien tekemän Srebrenican kansanmurhan, mutta kansainvälinen media tulkitsti hänen sanansa päinvastaisesti, lukuisten kirjailijoiden yhtyessä syntyvään valheeseen, turmellen Handken maineen. LURRA Editions on julkaissut Handkelta aiemmin teokset: *Riisuttu epäonni* (*Wunschloses Unglück*, suom. Arja Rinnekangas, 2003), *Jukebokista* (*Versuch über die Jukebox*, suom. Markku Mannila, 2005), *Don Juan – hänen itsensä kertomana* (*Don Juan – erzählt von ihm selbst*, suom. Markku Mannila, 2008), *Moravalainen yö* (*Die Morawische Nacht*, suom. Arja Rinnekangas, 2013), *Suuri Putous* (*Der Große Fall*, suom. Arja Rinnekangas, 2013), *Intohimoi-
sista sienestäjästä* (*Versuch über den Pilznarren*, suom. Arja Rinnekangas, 2015), *Hedelmävaras – tai matka sisämaahan* (*Die Obsdiebin – oder Einfache Fahrt ins Landesinnere*, suom. Arja Rinnekangas, 2020), *Päiväni toisessa maassa* (*Mein Tag im anderen Land*, suom. Arja Rinnekangas, 2021). *Vuosi-Ei-kenenkään-poukamassa* on sadun ja unen, unelmien ja paradoksien täyttämä kuvaus kirjailija Gregor K:n elämästä yhdessä Pariisin esikaupungeista; paikassa, josta maailma ei tiedä mitään. Poukaman luonnon ja monikulttuurisen arjen keskellä K kokee kaipaamansa muodonmuutoksen suurkaupunki-ihmisestä syrjäeläjäksi ja oppii havainnoimisen merkityksen. Vuoteen 1997 sijoittuva teos on kuvaus myös lapsisuhteen ja rakkauden monista kasvoista ja yksinäisyydestä; kirjailijan materiaaleista. Yhden keskeisen teeman muodostavat seitsemän ystävän amarcordilaiset matkat ympäri maailman, jotka K kuvittelee odottaessaan seitsikköä päivällisille Poukamaansa. Teoksen filosofinen luontosuhde on vertaansa vailla ajassamme, jossa luonnon puolesta puhumisesta on tullut mantra, jolla kuka tahansa voi korostaa itseään tuntematta luontoa. Handke on kronikoitsija, jolle myytit ja tarut, elävät ja poismenneet ovat yksi jakamaton kokonaisuus.

Peter Handke

VUOSI

EI-KENENKÄÄN-POUKAMASSA

UUDEN AJAN SATU

Suomentanut
Arja Rinnekangas

LURRA Editions

Teoksen suomentamista ovat tukeneet:

bm:uk Bundesministerium für
Unterricht, Kunst und Kultur

Suomentaja kiittää

Koneen Säätiötä, WSOY:n Kirjallisuussäätiötä

ja Europäisches Übersetzer-Kollegiumia, Straelen, Saksa.

Saksankielinen alkuteos: *Mein Jahr in der Niemandsbucht*

© Suhrkamp Verlag, Berlin, 1994

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp
Verlag, Berlin.

LURRA Editions

www.lurraeditions.fi

Kansi ja taitto: Kim Söderström

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-7380-47-5

SCIS LEBEDUS SIT GABIIS DESERTIOR ATQUE
FIDENIS VICUS; TAMEN ILLIC VIVERE VELLEM,
OBLITUSQUE MEORUM, OBLIVISCENDUS ET ILLIS
NEPTUNEM PROCUL E TERRA SPECTARE FURENTEM

Sinä tiedät, Lebedos on syrjäinen kylä
autiampi kuin Gabies ja Fidenes.
Haluaisin kuitenkin asua siellä,
unohtaa sukuni ja, toivoen heidänkin
unohtavan minut,
katsella maalta käsin kaukaiselle raivoavalle merelle.

HORATIUS

Mutta olkaa sanan tekijöitä eikä vain sen kuulijoita.

JAAKOBIN KIRJE I, 22

1997

I Kuka ei? Kuka?

Tähänastisen elämäni aikana olen yhden kerran kokenut muodonmuutoksen. Siihen saakka käsite oli ollut minulle pelkkä sana ja kun se sitten käynnistyi, ei rauhallisesti, vaan kuin iskusta, luulin ensi alkuun loppuni koittaneen. Se osui kuin kuolemantuomio. Yhtäkkiä en ollut enää ihminen, vaan tilallani oli limaklöntti, jolle, erona tunnettuun vanhaprahalaiseen groteskiin, ei ollut olemassa edes pakoa niihin kuviin, niin hirveitä kuin ne olivatkin. Muodonmuutos valtasi minut ilman kuvaa, kuin yhtenä oksennuksena. Yhtäältä jähmetyin. Toisaalta elin päiviäni eteenpäin kuin mitään ei olisi tapahtunut. Esimerkiksi näin kerran jalankulkijan, jonka ohi ajava auto sinkautti ilmaan ja joka tuli jaloilleen maahan konepellin toiselle puolelle ja kuin ei mitään jatkoi kävelyään, ainakin muutaman askeleen. Toisen kerran poikani, kun hänen äitinsä lyyhistyi pöydän ääressä kokoon, keskeytti

vain hetkeksi syömisen ja, kun äiti oli kannettu pois, jatkoi pöydän ääressä pureskeluaan yksin, kunnes lautanen oli tyhjä. Ja yhtä lailla minä, kun putosin viime kesänä tikkailta: välittömästi kiipesin jälleen ylös, tai yritin sitä. Ja jälleen minä toissa päivänä: sen jälkeen, kun kädestä lipsahtanut veitsenterä oli leikannut syvän haavan, joka toi silmiäni eteen kaikkien lihakerrosten alta töröttävän luun, ja melkein koko kirjoitussormi oli poikki, minä harjasin, pidellen samalla kättä, verta odotellen, vesihanan alla, toisella kädelläni huolellisesti hampaitani.

Elämäni silloista kautta määritti päivittäinen epätietoisuus näköalattomuuden ja tyynen työskentelyn välillä. En aiemmin ollut kokenut enkä myöskään sen jälkeen ole kokenut vastaavan kaltaisia täydellisen rauhan hetkiä. Ja samalla kun päivät kuluivat ja keskityin kirjoitustyöhöni, joko pakokauhussani tai tyynenrauhallisena, yhä voimallisemmin nousi esiin minua aika ajoin kuristavan ”lopuntunteen” sijasta juuri tämä muodonmuutosjuttu. Kenen muodonmuutos? Millainen muodonmuutos? Ensi alkuun tiedän vain: Minä koin aikoinani muodonmuutoksen. Se, jos jokin, on tuottanut tulosta. Jo vuosien ajan olen ammentanut kyseisestä ajanjaksosta, ja

aina samalla innolla. Mikään ei pysty karkottamaan maailmastani sen antamaa hedelmää. Sen ansiosta tiedän, mitä on olemassaolo.

Mutta jo jonkin aikaa olen odottanut uutta muodonmuutosta. En ole tyytymätön päivieni kulkuun, jopa iloitsen niistä. Tapani tehdä töitä tai olla tekemättä on suurelta osin luonteeni mukaista, samoin kuin ovat ympäristöni, talo, puutarha, syrjäinen esikaupunki, metsät, lähilaaksot, junareitit, alhaalla Seinen uomassa itäisen kukkulaisen metsän takaisen suuren Pariisin tuskin esille tuleva mutta sitäkin aistittavampi läheisyys. Täällä hienoisessa hiljaisuudessa haluaisin viipyä mahdollisimman kauan.

Myös työtäni, kirjoittamista, haluaisin jatkaa niin pitkään kuin pystyn, vaikka aloittamalla sen jossakin toisaalla. Oikeusoppineen koulutukseeni, jota kohtaan tunnen kiitollisuutta, syystä, että ongelmillaan se usein elävöitti pääni ja sen luomat ajatusmallit monella tavoin olivat opasteita tielläni unelma-ammattiini, en tule koskaan palaamaan, en New Yorkissa sijaitsevan Yhdistyneiden Kansakuntien vesitorniin enkä Itävallan länsiraitteiston puoleisille viininviljelyrinteille avautuvan näkymän omanneen yhteistyökumppanini asianajotoimistoon.

Pikemminkin voisi käydä niin, että lopettaisin liikoja miettimättä kaiken tämän tässä, asumisen, kirjoittamisen, kävelemisen. Kuten aina, minua on houkuttanut jättää työt yhtäkkisesti sikseen, keskeyttää peli ja masentua, tai rynnätä pää edellä kohti seinää, tai lyödä jotakin juuri kohdalle osunutta päin kasvoja, tai olla liikauttamatta sormeakaan, ja olla sanomatta enää sanaakaan.

Elämälläni on suunta, joka on mielestäni hyvä, miellyttävä ja ihanteellinen, ja samanaikaisesti sen kohdalla muiden suhteen näyttää pikemminkin olleen yksi sääntö. Ystävilläni oli tapana sanoa, että otin pikkuasiat liian raskaasti ja että olin liian ankara itseäni kohtaan. Minä taas uskon, että jos en olisi joka kerta ja ikuisesti peittänyt aina seuraavaa ja jatkuvaa epäonnistumistani, vaan olisin yhden kerran ottanut epäonnistumiseni todesta, minua ei olisi enää olemassa.

Aikoinaan epäonnistuin jo nuorena, kun livahtelin pois kaikista yhteistilaisuuksista jo ennen niiden alkua, vaikka olin iloinnut niistä etukäteen enemmän kuin kukaan toinen, ja vihonviimeinen epäonnistumiseni johtui mielikuvastani, että työni ja elämäni toisten kanssa – miksi karsastankaan sanaa ”perhe”? – eivät pelkästään olleet suoraan yhdistettävissä toisiinsa, vaan ne kuului-

vat toiminnassani yhteen. Nykyisellään taloni on jälleen tyhjä, kaiketi aivan lopullisesti. Suostuin tulemaan jätetyksi, ja samalla tahdoin rangaista itseäni. Olin taas kerran epäonnistunut, koska en tiennyt tai olin unohtanut, kuka olen. Kohta viisikymmentäkuusi vuotta täyttävänä en tuntenut itseäni. Ja juuri sillä hetkellä Atlantilta tuleva tuuli ryöpsähti puutarhahuoneen edessä pihan märkään talviseen ruohikkoon.

Uuden muodonmuutoksen tahtoisin kokea ilman kärsimystä. Taannoisen kahden vuosikymmenen takaisen vuosia jatkuneen kuristumisentunteen, johon sisältyi ajoittaisia valonpilkahduksia, en soisi toistuvan. Myös vaikuttaa siltä, että samaan pisteeseen joutuu vain kerran elämässä, ja sen kokeva joko murtuu kaikkimensa tai lyyhistyy eläväksi kuolleeksi, kutistuen yhdeksi niistä, ei niinkään harvinaisista, epätoivoisista pahansuovista – tunnistan heidät heidän kielestään, kun he ovat minua lähellä – tai hän tulee kokemuksensa kautta todellakin muuttumaan.

Välistä ajattelin kaiken mainitun tapahtuneen aikoinaan kohdallani yhtäaikaaisesti. Maistoin valon voiman vuoden jälkeen voimakkaammin kuin koskaan, ja samalla en tunnistanut enää kehoani, ennen muuta en kokenut sitä enää

omakseni, ja siinä sivussa järkytin ympäröivää maailmaa yhä edelleen vanhoilla raivonpurkauksillani, erona aiempiin ainoastaan se, että ne nyt olivat armottomia, samalla holtittomia.

Pelkäsin lisääntyneen valon vuoksi kadottaneeni määrittelemättömän rakkauteni. Tosin olin hiljaisuuden, luonnon, kuvien, kirjojen, tuulen viiman, myös mylvivien moottoriteiden kautta, ollen samalla mitä voimakkaimmin etäällä juuri niistä, alati innostunut itsestäni, mutta en kokenut kunnolla enää oikein mitään, paitsi tuhatvuotisten kiviveistosten, kaksituhatta vuotta vanhojen kirjoitusten, oksien heilumisen, veden lirinän, taivaan kaartumisen suhteen, joka tapauksessa koin aivan liian vähän ja aivan liian harvoin.

Tuskin enää edes elin omassa ajassani, tai ajan ulkopuolella, ja koska minulle ei voinut mikään olla vastenmielisempää kuin itsetyytyväisyys, raivostuin yhä enemmän itseni suhteen. Mil-laista mukana kulkemista elämäni olikaan ollut aiemmin, millaista peruserilaista innostumista se olikaan ollut, stadioneilla, elokuvissa, busseissa, ventovieraiden joukossa. Oliko se olemassaolon laki: lapsenomainen mukana kulkeminen, kypsä yksinliikkuminen?

Olin iloinen yksin-liikkumisestani ja silti tarvitsin mukana-kulkemista; ja kun täytyin ker-
ran siitä ilosta, kaipasin palavasti poissaolijoita:
Minun täytyi, jotta tuntemukseni päätisi, välit-
tömästi jakaa ja laajentaa sitä heidän kanssaan.
Sisälläni oleva iloisuus saattoi tulla esille ainoas-
taan seurassa, mutta minkälaisessa?

Jäädessäni yksin itseni kanssa olin vaarassa sur-
kastua. Uusi muodonmuutos kävi välttämättö-
mäksi. Ja toisin kuin ensimmäisen muutoksen
kohdalla, jolloin muutos hyökkäsi kimppuuni
takaapäin, käynnistäisin muutoksen tällä kertaa
itse. Toinen muodonmuutos oli minun vallas-
sani. Se ei alkaisi kaventumisella, vaan päättäväi-
sellä ja samalla harkitulla itseni-laajaksi- ja-laa-
jemmaksi-tekemiselläni. En halunnut siihen
mitään dramatiikkaa, ainoastaan puhtaasti askel
askeleelta määräytyvää jatkuvuutta.

Sen mukaisesti: häilyikö mielessäni ennem-
minkin pelkkä avaaminen? Enkö nähnytkin kuvi-
telmissani oven toisensa jälkeen suljettuna, mutta
helposti avattavana? Ja kuitenkin: Helpostiko
avautuvana myös minulle, jo pitkään eläneelle?

Eräs asialle vihkiytynyt on kuvannut tietty-
jen olentojen olotilaa, näiden ollessa muodon-
muutoksen kynnyksellä, suunnilleen seuraavasti:

Ne lopettivat syömisen; ne yrittivät piiloutua; yrittivät päästä eroon kaikesta jätteestä; olivat levottomia.

Kaikki tämä oli pätenyt minuun enemmän tai vähemmän jo pitemmän aikaa. Talossa valitseva sekasotku ja lika käyvät kirjaimellisesti kimppuuni; oikeastaan minulla ei ole enää nälkä; en enää vain leiki elämällä muista erillään, tämä tuntuu olevan tulevalle ajalle varattu muoto. Mutta kaikesta huolimatta olen erityisen levoton. Vaivattoman oven avaamisen suhteen, mikä odottaa silmiäni edessä, olen merkillisen levoton.

Näin minulle selkenee, että aikeeni on vaarallinen. Jos laajentuminen epäonnistuu kohdallani, olen silloin kärsinyt täydellisen tappion, lopullisesti. Loppu koittaisi myös kodikkaalle eristäytyneisyydelleni, jäljellä olisi enää lähtö lippahivoon. Tosin sillä tavoin voisin liikkua vapaasti, koska enää missään ei olisi sijaa minulle itselleni.

Yhtäältä olen jo iät ja ajat tuntenut viehtymystä tappioon ja epäonnistumiseen – ikään kuin ne olisivat kohtalon aateloimia tavoitteita. Näen ne, jo etäältä, lähes aateloituina; tai kuin ne yhdessä kohtalon kanssa olisivat yhtä tämän ajan muiden hahmojen joukossa. Ja tällä tavoin uneksin itseni pois täältä, maailman kaukaisim-

Peter Handke – Nobelin kirjallisuuspalkinto 2019

**Kirjailija Gregor K muuttaa Pariisista yläköjen
takaiseen esikaupunkiin – poukamaan – ja
käynnistää omalaatuisen ympäristötutkielmansa.**

**Luonnon yksityiskohdat ja ihmisen vieraus
rakennetussa miljöössä nousevat keskeisiksi
teemoiksi kokemuksellisessa odyssiassa.**

**Havaintojensa keskellä K kokee myös oman
muodonmuutoksensa ja näkee maailmalla
matkaavat seitsemän ystäväänsä uusin silmin.**

**Teos on unen ja sadun, unelmien ja
viattomuuden sävyttämä mestarillinen
vaellus ekologiseen tajuntaan.**

LURRA EDITIONS KIRJASTO

9 789527 380475